

Musiqi təhsili və maarifçiliyi

UŞAQ BAĞÇALARINDA MUSİQİ TƏRBIYƏSİ ÜZRƏ METODİK İŞİN TƏŞKİLİ

Sevda ALMURADOVA

Məqalə Azərbaycanda uşaq bağçalarında musiqi təhsili üzrə işlərin planlaşdırılması və uçotuna həsr edilmişdir. Məlumdur ki, musiqi təhsili metodikasının vəzifələri diqqətlə planlaşdırılmadan və bütün işlər nəzərə alınmadan həll edilə bilməz. Bütün pedaqoji təsirlərin tətbiqində sistemlilik prinsipini uşaqların tərbiyə və tədrisində nəyin, nə vaxt və necə tətbiq olunmasının məqsədəuyğun olduğunu bildirmədən həyata keçirmək mümkün deyil.

Məqalənin müəllifi iki növ plan tərtib etməyi məsləhət görür:

- 1) perspektivli, 2-3 ay hesablanmış;
- 2) təqvim (gündəlik), 1-2 həftə hesablanır.

Uzunmüddətli plana planlama dərsləri və bütün digər musiqi növləri daxildir.

Cədvəl gün ərzində apanlan təhsil işini göstərir.

Planın ayrı bir sütununda, planlaşdırılan (mühasibat) icrası qeyd olunur.

Açar sözlər: musiqi tərbiyəsi, musiqi metodisti, metodiki kabinet, estetik tərbiyə, musiqi bilikləri, musiqi qavraması, musiqi zövqü, musiqi inkişafı, sərbəst musiqi fəaliyyəti, musiqi ifaçılığı.

Uşaq bağçalarında musiqi tərbiyəsi prosesində işin planlaşdırılması çox vacibdir. Planlaşdırma iki cür olur: perspektiv və kalendar planlaşdırma.

Planlaşdırma uşaqların bütün musiqi fəaliyyət növləri arasında və onun bütün təşkili növləri arasında əlaqələr yaratmağa imkan verir. Planlaşdırma uşaqların müxtəlif qruplarda musiqi inkişafına düzgün nəzarət olunmasına kömək edir. Qeyd etmək lazımdır ki, uşaqların tərbiyəsi prosesində birdən-birə bütün pedaqoji təsirlərdən istifadə etmək mümkün deyildir. Bunun üçün mütləq uşaqların yaş dövrləri və xüsusiyyətləri nəzərə alınmalıdır. Yeni planlaşdırma proqram materialını nə vaxt və necə həyata keçirməyi göstərir. Məlumdur ki, uşaqların musiqi tərbiyəsi məşğələlərdə, sərbəst fəaliyyətlərində və gündəlik olaraq əhatə olunduğu mühitdə baş verir.

Bilirik ki, uşaq bağçalarında musiqi məşğələləri həftədə iki dəfə keçirilir və ona görə də planlaşdırma zamanı uşaqların musiqi inkişafına diqqət yetirmək lazımdır.

Planda uşaq perspektivdəki və konkret olaraq gündəlik vəzifələr nəzərə alınmalıdır. Bir sıra pedaqoqların fikrincə, uzun bir dövr üçün (2-3 ay)

perspektiv planın olması məqsədə uyğun deyildir. Bu fikir ondan irəli gəlir ki, proqramda repertuar kvartallar üzrə öz əksini tapır. Burada həm də uşaq bağçasının təbiətlə əhatə olunduğu, uşaqların tərkibi (şəhər, kənd), məşğələlərin baş verdiyi bina mütləq nəzərə alınmalıdır.

Musiqi tərbiyəsi əsasən musiqi rəhbəri tərəfindən həyata keçirilir. Lakin tərbiyəçi uşaqların bütün təlim-tərbiyə prosesində iştirak edir, həm də uşaqların sərbəst musiqi fəaliyyətləri prosesində bilavasitə rəhbərlik edir. Ona görə də perspektiv plan tərbiyəçi və musiqi rəhbəri tərəfindən birlikdə, kalendar plan isə bilavasitə musiqi rəhbəri tərəfindən tərtib olunur.

Bir sıra metodist, pedaqoqların fikrincə iki növ planın tərtibi məqsədə uyğundur:

1. 2-3 aya nəzərdə tutulan perspektiv planı;

2. 1-2 həftə üçün nəzərdə tutulan kalendar (hər günlük) plan.

Birinci planda uzun məqsəd, ikinci planda yaxın vəzifələr öz əksini tapır. Planlaşdırma tərbiyə prosesinin nəticələrini hesaba almağı tələb edir. Yeni, nə edilmişdir, proqram materialı neçə uşaq tərəfindən mənimsənilmişdir və s.

Belə olduqda tərbiyəçi və musiqi rəhbərinə məlum olur ki, ya uşaqların əksəriyyəti tərəfindən proqram materialı mənimsənilib, yaxud əksinə. Ona görə də musiqi rəhbəri proqram materialını az mənimsəyən uşaqlarla əlavə məşğələlər aparır. Perspektiv plan üzrə ilin axırında nəticələr yoxlanılmalıdır. Kalendar plan üzrə hesabat hər bir məşğələnin sonunda aparılır.

Perspektiv planlaşdırmağa bütün məşğələlər və musiqi fəaliyyətinin digər növləri daxil edilir.

Perspektiv planlaşdırmağa aşağıdakılar daxil olmalıdır:

- a) musiqi fəaliyyətlərin növləri;
- b) təlim və tərbiyənin vəzifələri (biliklər, bacarıq və vərdişlər, qabiliyyətlərin inkişafı);
- c) repertuar (bütün musiqi fəaliyyətləri üzrə).

Planlaşdırma zamanı musiqi fəaliyyətlərinin tərkib hissələri də nəzərə alınmalıdır.

Məsələn, qrupu musiqi dinləməsinə hazırlayarkən aşağıdakılar nəzərə alınmalıdır:

- a) musiqi qavraması qabiliyyətinin inkişafı üçün məşğələlər;
- b) dinlənəcək musiqi ilə əlaqədar söhbət.
- Mahnı ifası ilə əlaqədar:
- a) səs eşitmənin inkişafı ilə əlaqədar məşğələlər;

b) mahnı öyrənmə prosesində vokal vərdişlərin formalaşdırılması;

c) not savadına hazırlıq;

d) mahnı yaradıcılığı.

Musiqili - ritmlə əlaqədar aşağıdakılar planlaşdırılır:

a) rəqs elementləri və ifadəli hərəkətlər üzrə məşğələlər;

b) rəqsləri öyrənərkən musiqili-ritmik vərdişlərin formalaşdırılması;

c) musiqili oyunları öyrənərkən musiqili-oyun obrazlarının yaradılması ilə əlaqədar məşğələlər;

d) musiqili-oyun və rəqs yaradıcılığı.

Uşaq musiqi alətlərində çalmaqla əlaqədar:

a) böyüklərin ifasında orkestrin dinlənməsi;

b) mahnı və pyeslərin öyrənilməsi prosesində kollektiv şəkildə ifaçılıq.

Qeyd etmək lazımdır ki, yuxarıda qeyd olunanları düzgün həyata keçirmək üçün asandan-çətinə pedaqoji prinsipindən istifadə etmək lazımdır.

Repertuar planlaşdırarkən, onların həyata keçirilməsi vaxtı və müddəti də qeyd olunmalıdır. Beləliklə uşaqların verilən vaxt ərzində öyrənəcəkləri musiqi nümunələrinin miqdarı da müəyyənləşdirilir.

Musiqi məşğələlərində aşağıdakı plan cədvəlindən istifadə etmək məsləhət görülür.

Hazırlıq qruplarında yanvar və fevral ayları üçün perspektiv plan

Fəaliyyət növü və onların tərkib hissələri	Təlim və tərbiyənin vəzifələri (biliklər, bacarıqlar, qabiliyyətlərin inkişafı)	Repertuar	
		Yanvar	Fevral
MUSİQİ DİNLƏNİLMƏSİ			
Mövzu: "Musiqi nədən danışır?" (proqramda musiqidə obrazlar)	Musiqidə proqramlılığın əlamətləri: Müxtəlif musiqi alətlərinin tembrinin təsviri vasitələrlə göstərilməsi. Dənizi təsvir edən proqramlı musiqinin qavranılması ilə əlaqədar iş. Məğrur və qorxmaz əsgərlərimizin obrazlarının ifadəli qavranılması, musiqi pyesinin II hissəsindən xarakter dəyişikliyi	"Balaca dirijor" musiqi A.Sultanovanındır Q.Qarayev "Xəzəri fəth edənlər" filmindən dəniz obrazı. "Əsgər mahnısı" mus. C.Quliyevin	"Çal-oyna" Azərbaycan xalq mahnı rəqsi.
MAHNİ OXUMA			
1. Oxu səsin və musiqi eşitmənin inkişafı	Mahnı frazalarının transport etməklə səs diapozonunun genişləndirilməsi. Müşayiətsiz ifa vərdişi üzərində iş Melodiyanın yuxarı və aşağıya hərəkətlərinin fərqləndirilməsi	"Əsgər marşı" mus. O.Rəcəbovun "Salam uşaqlar, salam müəllim!" mus. O.Rəcəbovun	"Çal-oyna" Azərbaycan xalq mahnısının I hissəsinin melodiyası

Fəaliyyət növü və onların tərkib hissələri	Təlim və tərbiyənin vəzifələri (biliklər, bacarıqlar, qabiliyyətlərin inkişafı)	Repertuar	
		Yanvar	Fevral
2. Vokal vərdişlərinin mahnı oxuma prosesində mənimsənilməsi	Melodiyanın ritmi üzərində iş; - şən, hərəkətləri, yüngül, punktirli ritmləri düzgün oxuma; - ifadəli, mülayim, tələsmədən, pauzaları gözləməklə oxumaq; - zərif, mülayim, yüngül oxuma; - şanlı ordumuza sevgini göstərməklə, təntənəli oxuma. "Mahnı sualları və cavabları" Sadə melodiyanın (rəqsin) sərbəst improvizasiyası	"Sayıram onacan" mus. O.Zülfüqarovun "Əlifba salam" mus. C.Quliyevin	"Əkinçi" Azərbaycan xalq mahnısı
3. Mahnı yaradıcılığı		"Əsgər marşı" mus. O.Rəcəbovun "Fincan-fincan" mus. F.Əmirovun	"Sərhədçilər marşı" mus. O.Rəcəbovun "Dəsmalı al" mus. S.Rüstəmovun
MUSIQİLİ RİTMİK HƏRƏKƏT			
1. Məşğələlər	Hərəkəti göstərən bacarıq üzərində iş - ayaqları yüksəyə qaldırmaqla addım; - güclü tullanma Əllərin yüngül yuxarı və aşağı hərəkəti. Xalq rəqsinin müxtəlif elementləri üzərində iş	"Gözbağlıca" mus. A.Sultanovanın "Gənc idmançılar" mus. M.Mirzəyevin "Dəsmalı tez götür" Azərbaycan xalq mahnısı. İşləyən F.Əmirov	"At-at oyunu" mus. P.Çaykovski "Nazilə" Azərbaycan xalq rəqsi
2. Oyunlar və yallılar	Oyun hərəkətlərinin öyrədilməsi (mülayim, cəld, yüngül tullanmalar, xanənin, frazalarının, hissəsinin güclü yerini göstərmək) Mərd əsgər, komandır, truba alətində çalan, cəld və yüngül hərəkət obrazların təsvir etmək	"Vətən nəğməsi" mus. F.Bakıxanovun	"Darçını" Azərbaycan xalq rəqsi. "Yaxşı otur, yaxşı dur" mus. A.Rzayevanın
3. Rəqslər	Rəqsin sərbəst olaraq ifa edilməsi, dəyişən xarakterli 2 hissəli rəqslərdə dəyişikliyi göstərə bilmək	"Çal-oyna" Azərbaycan xalq mahnı rəqsi	
4. Musiqili oyun və rəqs yaradıcılığı	Müxtəlif personajların musiqili oyun obrazlarını göstərə bilən məşğələlər: - xizək sür; - at sürək Vals hərəkətinə uyğun improvizasiyalar	"Mənə qar gətir" mus. R.Şəfəq "Atlılar" mus. C.Cahangirovun	"Vals" F.Şubert

Fəaliyyət növü və onların tərkib hissələri	Təlim və tərbiyənin vəzifələri (biliklər, bacarıqlar, qabiliyyətlərin inkişafı)	Repertuar	
		Yanvar	Fevral
MUSİQİ ALƏTLƏRİNDƏ ÇALMAQ			
1. Böyüklərin ifasında musiqi nümunələrini	Zərb alətlərində təntənəli səslənən musiqinin qavranılması	"Vətən nəğməsi" mus. F. Bakıxanovun	
2. Uşaqlar tərəfindən musiqinin ifası	Mülayim melodiyanın qavranılması Vərdişlər üzərində iş: - ansamblla metallofonda çalmaq - zərb musiqi alətlərində ansamblla çalmaq (üçbucaq, baraban, tütək)	"Qolbağım qırıldı" Ukrayna xalq mahnısı. İşləyəni N.Y. Berkoviç	"Suliko" Gürcü xalq mahnısı. İşləməsi R. Rüstəmovun "Latviya polkası" M.R. Rauxverqerin işləməsi

Yanvar və fevral ayları üçün məşğələlərdən kənar musiqi tərbiyəsinin nümunəvi planı

№	Uşaqların musiqi fəaliyyətinin növü və formaları	Pedaqoji iş	Təşkili və tərtibi iş
1	Bayramlar	Kalendar bayramlarına uyğun bayramların mövzularının seçilməsi.	Bayramların ssenarilərini tərtib etmək. (əsərləri müəyyənləşdirmək).
2	Əyləncələr	Əyləncələrin mövzu planlarını tərtib etmək	Repertuar, teatr personajları, bədii tərtibat.
3	Sərbəst fəaliyyət	Uşaqlara və fərdi məşğələlərə nəzarət etmək	Musiqi-didaktik vəsaitlərin, musiqi alətlərinin, oyuncaqların hazırlanması.
4	Gündəlik həyatda musiqi	Səhər idmanında musiqidən istifadə etmək Musiqidən digər məşğələlərdə, gəzintidə, oyunlarda və s. istifadə etmək.	Marş, qaçış və tullanmaq üçün repertuarın hazırlanması. Musiqi küncünü guşəsini təşkil etmək.

Qeyd etdiyimiz kimi perspektiv planda hər bir yaş qrupuna uyğun musiqi tərbiyəsi işləri öz əksini tapmalıdır.

Perspektiv plana əsasən kalendar (hər günlük) plan və hesabat hazırlanır. Kalendar planda gün ərzində aparılan musiqi tərbiyəsi işləri öz əksini tapmalıdır. Burada musiqi rəhbərinin vaxtı-vaxtında mahnılardan, rəqslərdən, marşlardan, yallılardan və s. istifadə etməsi işin daha keyfiyyətli olmasına səbəb olur.

Kalendar planda musiqi nümunələrinin tərbiyəvi əhəmiyyətinə diqqət yetirilməlidir. Adətən kalendar planı 1-2 həftəlik tərtib edilir, yəni 2, yaxud 4 məşğələ üçün planlaşdırılır. Musiqi məşğələlərində musiqi

fəaliyyət növləri və repertuar bir-birini müntəzəm olaraq əvəz edir.

Kalendar planında aşağıdakılar əks olunur:

- 1) öyrəniləcək materialın ardıcılığı;
- 2) öyrəniləcək repertuara uyğun proqram tələbləri;
- 3) bir sıra metodik üsullar;

Əgər öyrəniləcək repertuar əvvəlcədən uşaqlara məlumdursa, onda metodik üsullar planda göstərilməyə bilər.

Perspektiv və kalendar planlarının müqayisəsi onlar arasında sıx əlaqələrin olduğunu müəyyən edir. Əgər musiqi rəhbəri bu qarşılıqlı əlaqələrdən səmərəli istifadə

edərsə, onda uşaqların musiqi inkişafında müsbət nəticələr əldə etmək mümkündür.

Uşaqların musiqi tərbiyəsi sahəsində çalışan metodistin vəzifəsi, çox vacib olan pedaqoji prosedürə ümumi rəhbərlik etmək, musiqi rəhbərlərinin ixtisaslarının artırılmasına və onlar üçün şəraitin yaradılmasına nəzarət etməkdir.

Bu işin çoxşaxəli, mürəkkəbliyi metodistdən məktəbəqədər ali təhsili, xüsusi musiqi təhsili, ümumi və musiqi mədəniyyətli olmasını tələb edir.

Musiqi metodisti ölkənin musiqi həyatını, müasir musiqi-estetik sahəsində biliklərə, bacarıq və vərdislərə yiyələnməli, müasir musiqi pedaqogikasının tələblərindən xəbərdar olmalıdır. Metodist məqsədyönlü şəkildə musiqi, musiqi pedaqogikası, musiqi incəsənəti sahəsində baş verən hadisələri, yenilikləri musiqi rəhbərlərinə çatdırmalı və onların həyata keçirilməsində öz köməkliliyini göstərməlidir.

Respublikamızın müxtəlif şəhərlərində metodik kabinetlər

Şəhər metodiki kabinet (şəhər metodisti)

aşağıdakı sxemə uyğun olaraq fəaliyyət göstərirlər:

Tərbiyəçilərlə məşğələlər

Uşaq bağçasının metodik kabinetini (müdir, musiqi rəhbəri)

Rayon metodik birləşməsi

Rayon metodik kabinet (digər sahələrlə bərabər musiqi tərbiyəsinə nəzarət edən metodist)

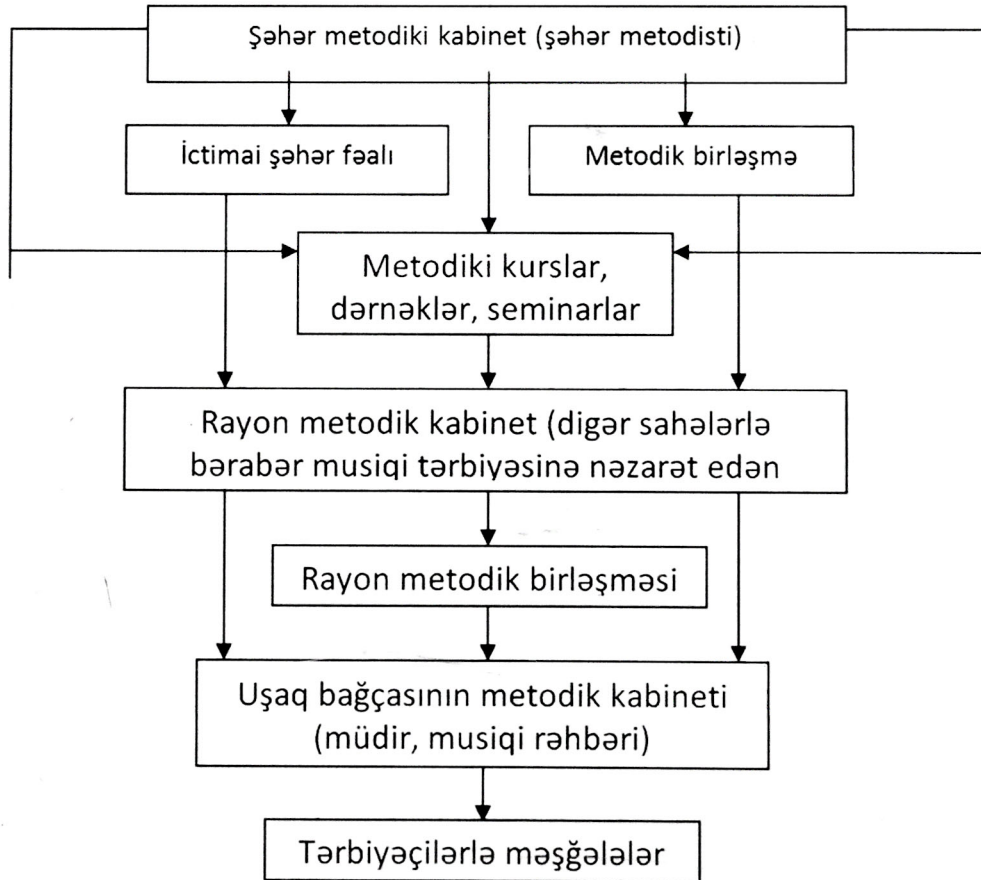
Metodiki kurslar, dərnlər, seminarlar

Metodik birləşmə

İctimai şəhər fəali

Respublikamızın müxtəlif şəhərlərində metodik kabinetlər

aşağıdakı sxemə uyğun olaraq fəaliyyət göstərirlər:

Musiqi metodisti yüksək ifaçılıq keyfiyyətlərinə, pedaqoji təhsilə malik olmaqla bərabər, yerlərdə musiqi rəhbərlərinə məşğələlərin düzgün həyata keçirilməsilə əlaqədar köməklik göstərə bilmək qabiliyyətinə də malik olmalıdır.

Musiqi metodisti daima musiqi rəhbərlərinin ixtisaslarının artırılmasına diqqət yetirməlidir. Bunun üçün vaxtaşırı fərdi, qrup məsləhətləri, metodik birləşmələr, seminarlar, kurslar, dərnəklər, açıq dərslər təşkil etməlidir.

Kvartalda bir dəfə nümunəvi uşaq bağçalarının hesabatlarının keçirilməsi də əhəmiyyətlidir. Belə tədbir digər uşaq bağçalarının da gələcəkdə hesabatla çıxış etmələri üçün stimül yaradır.

Bütün uşaq bağçalarında musiqi rəhbərlərinə kömək məqsədilə metod kabinet tərkibində nümunəvi musiqi rəhbərlərindən ibarət fəallar qrupunun olması musiqi-estetik tərbiyəsinin yüksək səviyyədə olmasına köməklik göstərə bilər. Metodistlər musiqi rəhbərlərinin ifaçılığının səviyyəsinin yüksək olmasına diqqət yetirməlidir. Əgər musiqi rəhbərinin ifaçılıq qabiliyyətində problem olarsa, metodist bu problemin aradan qaldırılmasına öz köməkliliyini göstərməlidir.

Bunlardan əlavə fəalların üzvləri gənc musiqi rəhbərləri üçün təşkil edilmiş kurslarda işləyirlər. Bu kurslar musiqi dinləmə, mahnı oxuma, musiqi-ritmik hərəkət və s. kimi musiqi fəaliyyətlərini əhatə edə bilər.

"Musiqi tərbiyəsi" sahəsi üzrə metodkabinetin düzgün tərtibatı xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Belə ki, musiqi üzrə not ədəbiyyatlarının, musiqilə əlaqədar müxtəlif ədəbiyyatlarla, plakatlarla, musiqi alətlərilə təmin edilmiş metodkabinet musiqi rəhbərlərinin diqqətini daha çox cəlb edir və onlar burada öz ixtisasları üzrə nə isə əldə edirlər, mənimsəyirlər. Sonradan bu qazanılmış "nə isə"ləri musiqi rəhbərləri öz işlərində tətbiq edirlər. Bundan əlavə, metodkabinetdə qabaqcıl iş təcrübəsi, perspektiv və kalendar iş planlarından nümunələr, musiqi tərbiyəsinin bütün sahələri üzrə məruzələr, uşaq bayramlarının, əyləncələrin, oyunların ssenariləri, musiqi diskləri, musiqi səsləndirilən vasitələr də öz əksini tapmalıdır.

Metodkabinetin daha cəlb edici olması üçün maqnitafon, kinoproektor, təhsildə əlaqədar filmlər, diafilmlər, flaneleqraf və s. olması vacibdir. Yaxşı olar ki, vaxtaşırı metodkabinetdə uşaq musiqi alətlərinin, uşaq oyancaqlarının və s. sərgiləri keçirilsin. Bütün bunlarla bərabər vaxtaşırı olaraq bu sərgilərdə bayram kostyumlarından nümunələrin göstərilməsi məsləhət görünür.

Musiqi metodistinin musiqi rəhbərlərinə rəhbərliyinin uşaq bağçasında aparılaraq tədbirləri keyfiyyətinə də böyük təsiri vardır. Musiqi rəhbərlərinin işinin məzmunu daima metodistin diqqət mərkəzində olur. Bunun üçün musiqi rəhbərlərinin metodistlə ardıcıl və daimi ünsiyyətdə olması böyük əhəmiyyət kəsb edir. Məktəbəqədər tərbiyə müəssisələrində effektiv rəhbərlik etmək üçün, musiqi rəhbərinə kömək məqsədilə metodist, açıq musiqi məşğələləri, metodbirləşmələr, qrup və fərdi məsləhətlər, seminarlar, kurslar, dərnəklər, məruzələr və s. təşkil edir.

Qeyd olunan tədbirlərə diqqət yetirək. Musiqi metodik birləşmələrdə uşaqlarla aparılacaq musiqi işləri diqqətdən keçirilir: proqramın yerinə yetirilməsi, musiqi məşğələlərinin planlaşdırılması (musiqi dinlənməsi, mahnı oxuma, musiqi-ritmik hərəkət) bayramların təşkil edilməsi, musiqidən uşaqların gündəlik həyatlarında istifadə edilməsi. Deyilənlər müntəzəm olaraq təsdiq olunmuş plan üzrə həyata keçirilir. Şəhər üzrə metodist bütün rayonlar üzrə metodistlərlə birlikdə işləyirlər.

Açıq musiqi məşğələləri qabaqcıl iş təcrübələrini göstərmək məqsədilə aparılır. Bu məşğələlərdə pedaqoji ustalığın nümunələri təqdim olunur, musiqi tərbiyəsi metodiki məsələləri dəqiqləşdirilir, məşğələlərin müxtəlif formaları, uşaqlar üçün konsertlər, əyləncələr göstərilir.

Açıq musiqi məşğələlərinin mövzusu davət olunanlara əvvəlcədən çatdırılır. Musiqi məşğələsi başlamazdan əvvəl metodist, yaxud musiqi rəhbəri bir daha mövzu, məşğələnin məqsədi, alınacaq nəticələrlə əlaqədar iştirakçılara bir daha məlumat verir.

Musiqi məşğələsi sona çatdıqda metodist və iştirakçılar açıq dərslərin analizini aparırlar və ona qiymət verilir. Analiz tənqidi, obyektiv və xeyirxah xarakteri daşmalıdır. Analizdə yaxşı cəhətlərlə bərabər, eyni zamanda iradlar da qeyd olunmalıdır. Ancaq bu cür aparılmış analiz musiqi rəhbərinin professionallığının inkişafına səbəb ola bilər. Müzakirədən sonra metodist çıxış edir. O, müzakirəni yekunlaşdırır, yekun sözünü deyir və nəzəri cəhətdən yaxşı cəhətləri göstərir, gələcəkdə göstərilən iradları aradan qaldırmağı məsləhət görür. Bu cür açıq musiqi məşğələləri musiqi rəhbərinin professionallıq səviyyəsinin artmasına səbəb olur.

Fərdi məsləhətlər metodistin qəbul günlərində aparılır. Metodist musiqi rəhbərinə maraqlandıran bütün məsələlərlə əlaqədar məsləhətlər verir.

Bu məsləhətlər musiqi rəhbərinin, təcrübəsindən, bilik, bacarıq və vərdislərinin səviyyəsindən asılı olaraq nəzəri, metodiki, musiqili-praktik xarakterlərdə ola bilər.

Bütün məsləhətlər metodist tərəfindən xüsusi dəftərdə qeyd olunur. Musiqi tərbiyəsi üzrə qrup məşğələlər çox zaman uşaq bağçalarında plan üzrə gedən vaxtda aparılır.

Əgər bu məşğələlərdə eyni iradlara rast olunarsa gəlinirsə, metodist ümumiləşdirmə aparatında qeyd olunan iradlar üzərində xüsusi dayanır və onların aradan qaldırılması yollarını göstərir. Bundan əlavə metodist qrup məsləhətləri, praktikumlar, qısa müddətli kurslar keçirtmə qərarına gəlir.

Qrup məsləhətləri - metodistin adətən bir neçə bağçaların musiqi-estetik tərbiyəsi proseslərinin səviyyələrini öyrəndikdən sonra keçirilir.

Bununla əlaqədar aşağıdakı plana uyğun qrup məsləhətləri aparılır:

1. Məsləhətin məzmunu;
2. Əsas məsələlər (məzmun, musiqi məşğələlərinin məzmunu və s.);
3. Əyani vasitələrlə nəzəri məsələlərinin illüstrasiyası, müəyyən musiqi əsərlərindən parçaların səsləndirilməsi;

4. Məsləhət zamanı ortaya çıxan sualların müzakirəsi;

5. Mövzu üzrə metodistin yekun çıxışı;

6. Musiqi və metodik ədəbiyyatdan istifadəyə dair məsləhətlər.

Seminar-praktikum - bu cür iş vəzifəsinə yeni başlamış musiqi işçiləri üçün məqsədə uyğun hesab edilir. Seminar-praktikumun vəzifə və məzmunu metodist tərəfindən musiqi rəhbərlərinin apardığı məşğələlərə bəxış keçirdikdən sonra müəyyən edilir. Bu praktikumun müddəti qarşıya qoyulmuş vəzifələrdən asılı olaraq müxtəlif ola bilər.

Praktikumun iş planına diqqət yetirək:

1. Müxtəlif musiqili oyun növləri, onların məzmunu və uşaqların təlim metodlarının mövzusunə uyğun giriş söhbət - məruzə - 4s.

2. Praktik məşğələlərin analizi.

3. Uşaqlara musiqi oyunlarının öyrədilməsi metodikası:

a) kiçik qruplarda - 6s;

b) orta qrupda - 4s;

c) yuxarı qrupda - 4s;

d) məktəbə hazırlıq qrupunda - 6s.

Cəmi: 24 saat.

Praktik məşğələnin materialının analizi zamanı süjetsiz musiqi nümunələrinə, onların ifaçılıq səviyyəsinə xüsusi diqqət yetirilməlidir.

Hər bir məşğələdən sonra praktikum iştirakçılarına musiqiyə uyğun oyunlar təşkil etmək tapşırılır. Oyunları təşkil etmək üçün dinləyicilər yarımqruplara bölünürlər

və 2-3 məşğələ müddətində tapşırığı yerinə yetirirlər. Onların hər birinə 3-4 saat (yəni 9-12 saat) ayrılır. Beləliklə praktikuma ayrılan ümumi vaxt 30-40 saat ola bilər.

Problemlə seminar - müəllimlərin musiqi professionalıq səviyyələrini artırmaq və uşaqların sərbəst musiqi - estetik problemini aydınlaşdırmaq üçün təşkil edilir.

Seminarın musiqiçi metodist aparmı və bu işə elmi işçi, yaxud ali məktəb müəllimi cəlb olunur.

Seminarın vəzifəsi - nəzəri biliklərin səviyyəsinin artırılması, sərbəst iş vərdişlərinə yiyələnmə, nəzəriyyəni təcrübə ilə əlaqələndirə bilmək bacarıqlarını inkişaf etdirməkdir.

Seminar iştirakçılarının sayı 20-25 adamdan artıq olmamalıdır.

Beləliklə seminar zamanı musiqi rəhbərlərinin nəzəri bilikləri təcrübədə necə tətbiq etmələri müəyyənləşdirilir.

Yaxşı olar ki, seminar müddətində musiqi rəhbərləri bir-birinin məşğələlərində iştirak etsinlər.

Seminarın sonunda musiqi metodisti musiqi rəhbərlərinin ən yaxşılarının işi pedaqoji məruzələrdə, elmi-praktik konfranslarda qeyd olunmaq üçün təqdim oluna bilər.

Qeyd olunanlardan əlavə olaraq musiqi rəhbərləri üçün ritmika, xoreoqrafiya, solo və xorla oxumaq, musiqi əsərlərini çala bilmək üçün dərnəklər də təşkil edilə bilər. Bu cür dərnəklər musiqi rəhbərlərinin uşaqlarla işləmək keyfiyyətini artırır.

ƏDƏBİYYAT

1. Н.А.Ветлугина, А.В.Кенеман. "Теория и методика музыкального воспитания в детском саду". М. "Просвещение", 1983, 30-31 стр.

2. Z.Şədraqqızı. Uşaq bağçalarında musiqi məşğələlərinin müntəxabatı. B. 2005, "Şirvanəşr", 370 s.

3. Əmirov F.C. Musiqi haqqında düşüncələrim, B. "İşiq" nəşriyyatı, 1985, s. 51.

4. Uşaq bağçalarında məktəbə hazırlıq qrupunda təlim və tərbiyə işləri proqramı. "Maarif" nəşriyyatı, B. 1986, 88 s.

5. Uşaq bağçası tərbiyəsinin kitabı. "Azərbaycan nəşriyyatı, B., 1957, 120 s.

6. Rəcəbov O.M. Uşaqlar və mahnılar. B., 1985, "İşiq" nəşriyyatı 40-41, 123-124.

7. Rəcəbov O.M. Nəğməli əlifba. B. "Şirvanəşr" 2004, 48 s.

8. Quliyev S.D. Musiqi inkişafı və musiqi tərbiyəsi. API-nin nəşriyyatı, B. 1981, 90 s.

9. Uşaq mahnıları I h. Araz nəşriyyatı, B, 2002, 280 S.

10. Высотский Л.И. Психология. Просвещение, М, 1958, стр. 39.

Организация методической работы по музыкальному воспитанию в детских садах

Статья посвящена планированию и учету работы по музыкальному воспитанию в детских садах Азербайджана. Известно, что задачи методики музыкального воспитания не могут быть решены без тщательного планирования и учета всей работы. Нельзя осуществить принцип систематичности в применении всех педагогических воздействий, не намечая что, когда и как целесообразно применить в воспитании и обучении детей.

Автор статьи рекомендует составление двух видов плана:

1) перспективного, рассчитанного на 2-3 месяца;

2) календарного (ежедневного), рассчитанного на 1-2 недели.

В перспективный план входит планирование занятий и всех других форм музыкальной.

В календарном плане указывается воспитательная работа, проводимая в течение всего дня.

В отдельной графе плана фиксируется выполнении намеченного (учет).